

บทที่ 1

บทนำ

1.1 หลักการและเหตุผล

สถานการณ์ของโลกได้มีการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่องและรวดเร็ว อันเนื่องมาจากเป็นความเป็นยุคที่เรียกว่ายุคโลกไร้พรมแดน ซึ่งมีการติดต่อสื่อสารโดยใช้เทคโนโลยีที่ก้าวหน้าและทันสมัย ใช้เวลาในการส่งข้อมูลติดต่อกันอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะภาวะเศรษฐกิจโลกมีการขยายตัวอย่างมาก รวมถึงมีการแข่งขันอย่างเสรีและเพิ่มความรุนแรงมากยิ่งขึ้น คู่แข่งที่สำคัญของไทยในแถบเอเชียคือประเทศจีน สินค้าที่มาจากจีนมีราคาถูกกว่าไทยมาก แม้ว่าเรื่องคุณภาพยังสู้ไทยไม่ได้ แต่คาดการณ์ว่าอีกไม่นานหากสินค้าจากจีนมีคุณภาพมากขึ้น จะทำให้สินค้าไทยที่ไม่มีการปรับตัวต้องล้มหายไปในสมรภูมิธุรกิจรวมถึงอุตสาหกรรมเฟอร์นิเจอร์ซึ่งเป็นอุตสาหกรรมสำคัญของไทย

อุตสาหกรรมเฟอร์นิเจอร์ในประเทศไทยมีบทบาทสำคัญมากขึ้นในปัจจุบัน เพราะสามารถพัฒนาจากอุตสาหกรรมผลิต เพื่อจำหน่ายภายในประเทศ มาเป็นอุตสาหกรรมส่งออกที่สามารถทำรายได้สูงให้แก่ประเทศคิดเป็นมูลค่ากว่า 1,288.82 ล้านบาท ในปี 2548 ซึ่งอุตสาหกรรมเฟอร์นิเจอร์ไม่เป็นอุตสาหกรรมที่ขยายตัวมากที่สุด ในบรรดาอุตสาหกรรมเฟอร์นิเจอร์ทุกประเภท

แรกเริ่มเป็นการผลิตเฟอร์นิเจอร์ไม้ชนิดทั่วไป แบบถอดออกไม่ได้ ลักษณะการผลิตเป็นแบบอุตสาหกรรมในครัวเรือน เพื่อใช้ตามความจำเป็น ต่อมามีการพัฒนาการผลิตจนกลายเป็นเฟอร์นิเจอร์ไม้ชนิดถอดได้ (Knock Down) เป็นอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ที่ผลิตเพื่อการส่งออกเป็นสำคัญ วัตถุดิบที่ใช้ได้แก่ ไม้สัก ไม้ประดู่ ไม้ชิงชัน และไม้เนื้ออ่อนอื่นๆ ต่อมาได้เกิดปัญหาการขยายแคลนไม้เนื้อแข็ง อันเนื่องมาจากการตัดโค่นไม้ ทำลายป่า ทำให้พื้นที่ป่าไม้ลดลงอย่างรวดเร็ว และทวีความรุนแรงยิ่งขึ้น เมื่อรัฐบาลได้ออกพระราชกำหนดการปิดป่าสัมปทานทั่วประเทศ เมื่อวันที่ 15 มกราคม 2532 เป็นต้นมา ทำให้ไม่มีวัตถุดิบไม้จากป่าในเมืองไทยมาป้อนโรงงาน จึงมีการหาไม้ที่ปลูกขึ้นในที่ดินของเกษตรกรมาเป็นวัตถุดิบแทน เช่น ไม้ไผ่ ไม้มะม่วง ไม้มะพร้าว ไม้ยูคาลิปตัส และ ไม้ยางพารา เป็นต้น หรือการนำวัสดุทดแทนอื่นมาใช้เช่น ไม้ปาร์ติเคิลบอร์ด และเอ็มดีเอฟบอร์ด เป็นต้น

ชุมชนบ้านม้า ต.ศรีบัวบาน อ.เมือง จ.ลำพูน เป็นชุมชนขนาดใหญ่ที่ผลิตเฟอร์นิเจอร์เพื่อจำหน่ายภายในประเทศ ซึ่งพัฒนาการของอุตสาหกรรมชุมชนนี้มาจากบรรพบุรุษเดิมเป็นช่างไม้ ช่างทำตู้ และติดตั้งกระจกตามบ้าน วัตถุดิบส่วนใหญ่เป็นไม้เนื้อแข็ง เช่น ไม้สัก และไม้แดง แต่ยังมีอุปสรรคในเรื่องช่องทางการจำหน่าย จึงมีช่างไม้กลุ่มหนึ่งรวมตัวกันนำเฟอร์นิเจอร์ไปจำหน่ายต่างจังหวัดโดยเฉพาะแถบภาคอีสาน ภายหลังมีการประกาศพระราชบัญญัติป่าไม้ (ปิดป่า) ทำให้ไม่สามารถจัดหาวัตถุดิบได้ จึงมีแนวคิดในการใช้วัสดุทดแทนได้แก่ ไม้อัดลายไม้สัก หรือ ไม้ปาร์ติเคิล ซึ่งมีราคาถูกและตัดแต่งง่าย เมื่อประกอบเป็นเฟอร์นิเจอร์แล้วมีลักษณะพิเศษคือราคาถูกและน้ำหนักเบา

ปัจจุบันชุมชนบ้านม้ามีร้านค้าเฟอร์นิเจอร์มากกว่า 50 ราย ส่วนใหญ่เป็นวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม และมีผู้ผลิตซึ่งเป็นกำลังสำคัญในการป้อนสินค้าเฟอร์นิเจอร์ให้กับตลาดกว่า 20 ราย ด้านการผลิตใช้วัตถุดิบหลักคือไม้ปาร์ติเคิลบอร์ด จากกรุงเทพฯ ชลบุรี และระยอง ผลิตเฟอร์นิเจอร์ประเภทนี้อีกดาว์น แรงงานส่วนใหญ่เป็นช่างไม้ในพื้นที่จังหวัดลำพูน ด้านการตลาดธุรกิจเฟอร์นิเจอร์บ้านม้าเป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลายในกลุ่มภาคเหนือตอนบน ส่วนใหญ่ยังคงเป็นสินค้าที่ไม่มีแบรนด์เนม แต่สามารถทำรายได้ให้กับชุมชนปีละไม่ต่ำกว่า 3,000 ล้านบาท จุดเด่นของเฟอร์นิเจอร์บ้านม้าคือราคาที่ต่ำกว่าเฟอร์นิเจอร์แบรนด์เนมทั่วไป

แม้ว่าอุตสาหกรรมเฟอร์นิเจอร์บ้านม้าจะมีรายได้ปีละหลายพันล้านบาท แต่ในสภาวะการแข่งขันที่รุนแรงในปัจจุบัน ทั้งการเข้ามาของสินค้าจากประเทศเพื่อนบ้านและสินค้าแบรนด์เนมต่างๆ ประกอบกับความไม่แน่นอนของสภาพเศรษฐกิจ การเมือง และอื่นๆ ส่งผลกระทบให้ผู้ประกอบการหลายรายมีรายได้ที่ลดลงจนถึงขั้นขาดทุน ด้วยความไม่แน่นอนต่างๆ ที่มีผลกระทบต่อความอยู่รอดของอุตสาหกรรมเฟอร์นิเจอร์บ้านม้า งานวิจัยนี้จึงมีแนวคิดที่จะศึกษาสภาพการดำเนินงาน ปัญหา และความต้องการความช่วยเหลือ เพื่อที่จะทำให้งานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำไปใช้ในการพิจารณาให้ความช่วยเหลือแก่ผู้ประกอบการได้อย่างถูกต้อง

1.2 วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาและวิเคราะห์สภาพการดำเนินงานของอุตสาหกรรมผลิตเฟอร์นิเจอร์บ้านไม้ จังหวัดลำพูน
2. เพื่อศึกษาและวิเคราะห์ปัญหา และความต้องการความช่วยเหลือ ของอุตสาหกรรมผลิตเฟอร์นิเจอร์บ้านไม้ จังหวัดลำพูน

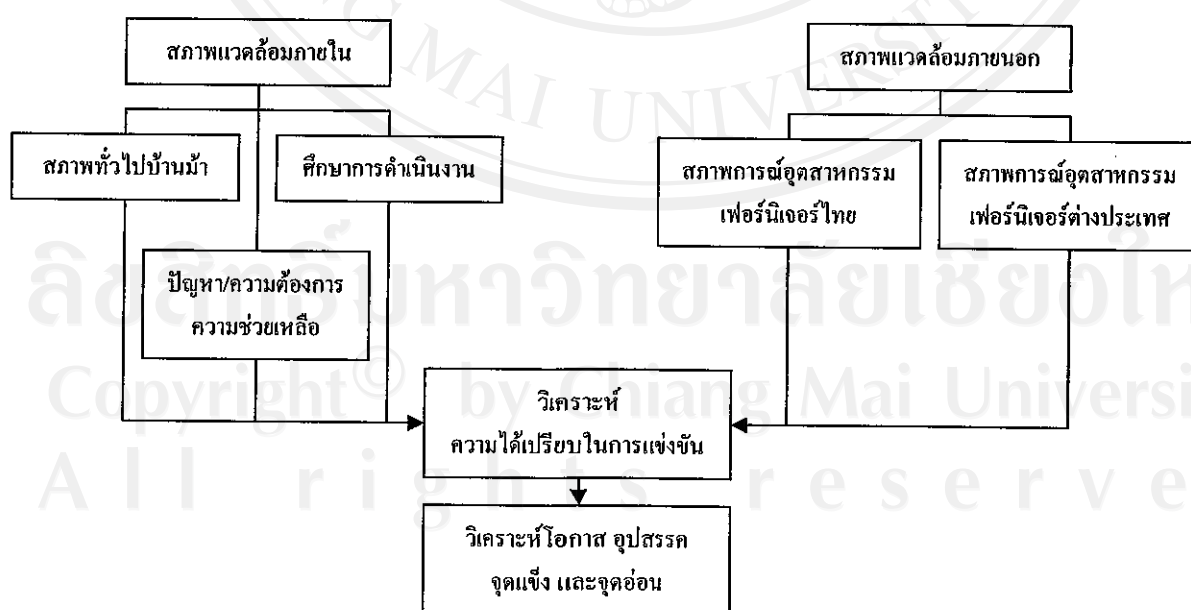
1.3 ขอบเขตการวิจัย

ขอบเขตการวิจัยประกอบด้วย การเก็บข้อมูล และการศึกษาและการวิเคราะห์ โดยการเก็บข้อมูลกล่าวถึงขอบเขตจำนวนแบบสอบถามและการสัมภาษณ์ เพื่อใช้ศึกษาและวิเคราะห์ต่อไป สำหรับการศึกษและการวิเคราะห์จะกล่าวถึง หัวข้อที่จะทำการศึกษาและองค์ประกอบที่สนใจ

1.3.1 ขอบเขตการเก็บข้อมูล

การเก็บข้อมูล โดยใช้แบบสอบถาม และการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการ จำนวน 16 แห่ง ในชุมชนบ้านม้า ต.ศรีบัวบาน อ.เมือง จ.ลำพูน จากจำนวนผู้ผลิตจำนวน 20 แห่ง คิดเป็นความเชื่อมั่นร้อยละ 80 ซึ่งรวมถึงกิจการขนาดใหญ่ 5 อันดับแรกของชุมชน และกิจการที่เปิดดำเนินงานมาแล้วนานที่สุดใน 5 อันดับแรกเช่นกัน ซึ่งผู้ตอบแบบสอบถามและสัมภาษณ์เป็นเจ้าของกิจการทั้งหมด

1.3.2 ขอบเขตการศึกษาและการวิเคราะห์

รูปที่ 1-1 แสดงกรอบแนวคิดการศึกษาและวิเคราะห์

จากรูปที่ 1-1 แสดงให้เห็นถึงกรอบแนวคิดการศึกษาและวิเคราะห์ โดยมีขอบเขตการศึกษา และการวิเคราะห์ได้แก่

1. การศึกษาข้อมูลเพื่อใช้ในการวิเคราะห์ประกอบด้วยข้อมูล 2 ส่วนได้แก่ สภาพแวดล้อมภายใน และสภาพแวดล้อมภายนอก
2. สภาพแวดล้อมภายใน ประกอบด้วย
 - 2.1 ข้อมูลสภาพทั่วไปของบ้านม้า คือสภาพการณ์ปัจจุบันของชุมชนบ้านม้า ตำบลศรีบัวบาน อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน โดยใช้ข้อมูลทุติยภูมิ
 - 2.2 การศึกษาการดำเนินงาน คือสภาพการดำเนินกิจกรรมทางด้านการจัดการ การตลาด การผลิต การเงิน การลงทุน และข้อมูลกิจการ โดยใช้การเก็บข้อมูลปฐมภูมิจากแบบสอบถามและการสัมภาษณ์
 - 2.3 ปัญหาและความต้องการความช่วยเหลือ คือปัญหาที่พบในการดำเนินงานกิจกรรมด้านต่างๆ และความต้องการให้หน่วยงานของรัฐหรือเอกชนช่วยเหลือ โดยใช้การเก็บข้อมูลปฐมภูมิจากแบบสอบถาม และการสัมภาษณ์
3. สภาพแวดล้อมภายนอก ประกอบด้วย
 - 3.1 สภาพการณ์อุตสาหกรรมเฟอร์นิเจอร์ไทย คือสภาพการณ์ทั่วไปและความได้เปรียบในการแข่งขันของอุตสาหกรรมเฟอร์นิเจอร์ไทย โดยใช้ข้อมูลทุติยภูมิ
 - 3.2 สภาพการณ์อุตสาหกรรมเฟอร์นิเจอร์ต่างประเทศ คือสภาพการณ์ ปริมาณการผลิต และการส่งออกเฟอร์นิเจอร์ของประเทศคู่แข่งที่สำคัญ
4. การวิเคราะห์ความได้เปรียบในการแข่งขัน พิจารณาตามแนวคิดการเปรียบเทียบศักยภาพการแข่งขัน (Competitive Advantage) ของศาสตราจารย์ไมเคิล พอร์เตอร์ โดยพิจารณาความได้เปรียบในการแข่งขัน และความเสียเปรียบในการแข่งขันของปัจจัยต่างๆ ได้แก่ ปัจจัยการผลิต สภาวะของอุปสงค์ กลยุทธ์การแข่งขันของบริษัท อุตสาหกรรมสนับสนุน และรัฐบาล
5. การวิเคราะห์โอกาส อุปสรรค จุดแข็ง และจุดอ่อน โดยพิจารณาความได้เปรียบในการแข่งขันแยกเป็นโอกาส และจุดแข็ง และความเสียเปรียบในการแข่งขันแยกเป็นจุดแข็งและจุดอ่อน ของอุตสาหกรรมผลิตเฟอร์นิเจอร์บ้านม้า

1.4 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทราบสภาพการดำเนินงานของอุตสาหกรรมผลิตเฟอร์นิเจอร์บ้านไม้ จังหวัดลำพูน
2. ทราบปัญหา และความต้องการความช่วยเหลือ ของอุตสาหกรรมผลิตเฟอร์นิเจอร์บ้านไม้ จังหวัดลำพูน
3. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำข้อมูลไปใช้ประกอบการพิจารณาให้ความช่วยเหลือกับผู้ประกอบการอุตสาหกรรมผลิตเฟอร์นิเจอร์บ้านไม้ จังหวัดลำพูน ได้

1.5 นิยามคำจำกัดความ

อุตสาหกรรมผลิตเฟอร์นิเจอร์

กิจการที่มีการปรับปรุง เปลี่ยนแปลง และสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับวัตถุดิบ เพื่อผลิตเป็นสินค้าประเภท เฟอร์นิเจอร์ หรือเครื่องเรือน

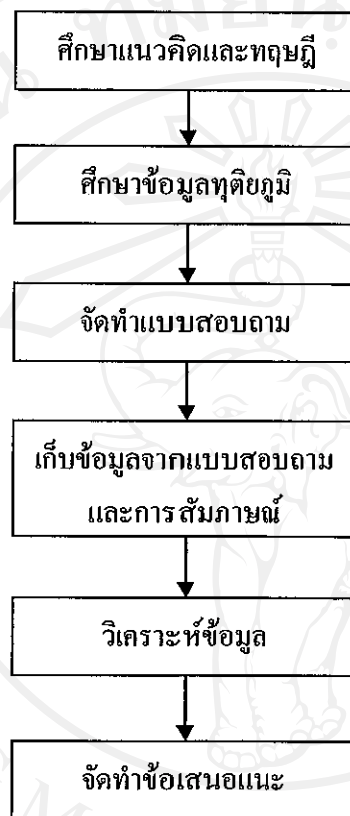
การดำเนินงาน

กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการประกอบธุรกิจ ทั้งส่วนของการเพิ่มมูลค่า และการสนับสนุน ซึ่งประกอบด้วยด้านต่างๆ ได้แก่

- ด้านการจัดการ ประกอบด้วย การวางแผน การจัดองค์กร การจัดคนเข้าทำงาน การสั่งการ และการควบคุม
- ด้านการตลาด ประกอบด้วย สินค้า ราคา ช่องทางการจำหน่าย และการส่งเสริมการขาย
- ด้านการผลิต ประกอบด้วย การวางแผนการผลิต การผลิต การควบคุมการผลิต และการควบคุมสินค้าคงคลัง
- ด้านการเงิน ประกอบด้วย การจัดหาแหล่งเงิน การจัดสรรเงินทุน และการจัดทำบัญชี

1.6 วิธีการดำเนินงานวิจัย

การวิจัยนี้ได้วิเคราะห์การดำเนินงานของอุตสาหกรรมการผลิตเฟอร์นิเจอร์บ้านไม้ ใน จังหวัดลำพูน โดยมีขั้นตอนของการดำเนินงานวิจัยดังรูปที่ 3-1

รูปที่ 1-2 แสดงภาพรวมของวิธีการดำเนินงานวิจัย

1.6.1 ศึกษาแนวคิดและทฤษฎี

ศึกษาแนวคิดและทฤษฎีที่ใช้ในการศึกษาซึ่งได้แก่ การดำเนินงานของอุตสาหกรรม เพื่อใช้ในการจัดทำแบบสอบถาม และกำหนดขอบเขตกิจกรรมของการดำเนินงาน ศึกษาแนวคิดและทฤษฎีที่ใช้ในการวิเคราะห์ซึ่งได้แก่ การวิเคราะห์ข้อได้เปรียบในการแข่งขันตามแนวคิดการเปรียบเทียบศักยภาพการแข่งขัน (Competitive Advantage) ของศาสตราจารย์ไมเคิล พอร์เตอร์ และการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส อุปสรรค (SWOT Analysis)

1.6.2 ศึกษาข้อมูลทุติยภูมิ

ศึกษาและรวบรวมข้อมูลจากงานวิจัย หนังสือ สิ่งพิมพ์ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ และสื่อต่างๆ ซึ่งได้เคยมีผู้จัดเก็บข้อมูล หรือวิเคราะห์ข้อมูลแล้ว เพื่อให้ทราบถึง

- แนวทางการศึกษาการดำเนินงานจากงานวิจัยที่ผ่านมา
- งานวิจัยที่เกี่ยวกับอุตสาหกรรมเฟอร์นิเจอร์
- สภาพการณ์ของอุตสาหกรรมเฟอร์นิเจอร์ไทย
- สภาพการณ์ของอุตสาหกรรมเฟอร์นิเจอร์ต่างประเทศ

ซึ่งจะเป็นแนวทางการศึกษาการดำเนินงานของอุตสาหกรรมผลิตเฟอร์นิเจอร์บ้านไม้ และเป็นข้อมูลสภาพแวดล้อมภายนอกสำหรับการวิเคราะห์และเสนอแนะต่อไป

1.6.3 จัดทำแบบสอบถาม

จัดทำแบบสอบถามดังแสดงในภาคผนวก โดยแบ่งคำถามเป็น 7 ส่วน แต่ละส่วนใช้คำถามอ้างอิงจากกิจกรรมที่อ้างอิงดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลด้านกิจการ	เพื่อให้ทราบสภาพทั่วไปด้านขนาด ระยะเวลาการดำเนินงาน และการให้ความสำคัญขององค์ประกอบการดำเนินงานทั้ง 4 ด้าน
ส่วนที่ 2 ด้านการจัดการ	ประกอบด้วย 5 กิจกรรม (ดร.ก่อเกียรติ พานิชกุล, 2522) ได้แก่ การวางแผน การจัดองค์กร การจัดคนเข้าทำงาน การสั่งการ และการควบคุม
ส่วนที่ 3 ด้านการตลาด	พิจารณาตามส่วนประสมการตลาด ได้แก่ สินค้า ราคา ช่องทางการจำหน่าย และการส่งเสริมการขาย
ส่วนที่ 4 ด้านการผลิต	ประกอบด้วย 4 กิจกรรม (พงศศักดิ์ พิริยะสงวนพงศ์, 2545) การวางแผนการผลิต การผลิต การควบคุมการผลิต และการควบคุมคลังสินค้า
ส่วนที่ 5 ด้านการเงินและการลงทุน	ประกอบด้วย 3 กิจกรรม (มุสดี ฐมาคม, 2529) ได้แก่ การจัดหาแหล่งเงิน การจัดสรรเงินทุน และการจัดทำบัญชี
ส่วนที่ 6 ปัญหาจากการดำเนินงาน	ปัญหาที่เกิดจากการดำเนินงานในแต่ละด้าน และในแต่ละกิจกรรม
ส่วนที่ 7 ความต้องการความช่วยเหลือ	สิ่งที่ผู้ประกอบการต้องการให้หน่วยงานของรัฐหรือเอกชนที่เกี่ยวข้องเข้ามาช่วยเหลือ

1.6.4 เก็บข้อมูลจากแบบสอบถามและการสัมภาษณ์

ส่งเอกสารและชี้แจงให้กับผู้ประกอบการได้รับทราบ แล้วเข้ามาเก็บแบบสอบถามภายหลัง พร้อมกับการสัมภาษณ์ โดยข้อมูลจากการสัมภาษณ์เป็นการสอบถามถึงเหตุผลของการเลือกหรือการแสดงความคิดเห็นในแบบสอบถามเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้อง ทั้งนี้การกรอกแบบสอบถามและการสัมภาษณ์เป็นการให้ข้อมูลเองจากผู้ประกอบการ หรือเจ้าของกิจการทั้งหมด

1.6.5 วิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งการวิเคราะห์เป็น 2 ส่วนคือ

1. การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามและการสัมภาษณ์

ข้อมูลจากแบบสอบถามส่วนที่ 1 ถึงส่วนที่ 6 ซึ่งเป็นคำถามปลายปิด ใช้การวิเคราะห์แบบความถี่และร้อยละ คำถามเชิงปริมาณใช้การวิเคราะห์แบบค่าเฉลี่ย เช่น ปริมาณของเสีย งานที่ต้องกลับมาซ่อม (Rework) และโครงสร้างต้นทุนเป็นต้น สำหรับคำถามเรียงลำดับความสำคัญใช้การวิเคราะห์แบบความถี่แล้วให้นำน้ำหนักความสำคัญเพื่อเรียงลำดับความสำคัญตามคะแนนที่ได้ สำหรับคำถามในส่วนที่ 7 ซึ่งเป็นคำถามปลายเปิดใช้การวิเคราะห์ จัดกลุ่มของข้อมูล แล้วเรียงลำดับตามความถี่ สำหรับข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ใช้เป็นการขยายความข้อมูลที่ได้

2. การวิเคราะห์ความได้เปรียบในการแข่งขัน และ SWOT Analysis

จากการรวบรวมข้อมูลทุกขุม และแบบสอบถามใช้ประกอบการวิเคราะห์ความได้เปรียบในการแข่งขันโดยพิจารณาปัจจัยต่างๆ ได้แก่ ปัจจัยการผลิต สภาวะของอุปสงค์ กลยุทธ์การแข่งขันของบริษัท อุตสาหกรรมสนับสนุน โอกาส และรัฐบาล และการวิเคราะห์ SWOT Analysis

1.6.6 สรุปผล และจัดทำข้อเสนอแนะ

หลังจากการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเทคนิคทั้งสองข้างต้นแล้ว จึงจัดทำสรุปผลการศึกษาและการวิเคราะห์ และจัดทำข้อเสนอแนะสำหรับอุตสาหกรรมผลิตเฟอร์นิเจอร์บ้านไม้ จังหวัดลำพูน